

ФЕСЕНКО Т.Г.¹, ШАХОВ А.В.², ФЕСЕНКО Г.Г.³

¹*Одеська державна академія будівництва та архітектури*

²*Одеський національний морський університет*

³*Харківський національний університет міського господарства
ім. О.М. Бекетова*

ГЕНДЕРНИЙ ІНДЕКС ОСВІТИ ЯК КОНТЕКСТ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В УКРАЇНІ

На теперішній час в Україні здійснюються спроби імплементації гендерних підходів у процеси бюджетування на локальному рівні, у тому числі у галузі освіти [1]. Для аргументації використовується теза, що за глобальними рейтингами країн щодо існуючих «гендерних розривів» (Global Gender Gap Index [2]), «Україна займає не найвищі позиції щодо забезпечення жінкам і чоловікам рівного доступу до освіти» [3, с. 12]. Втім данні цього рейтингу свідчать про зворотне: Україна, має найвищу оцінку «1,0 – рівність» за основними індикаторами в галузі освіти, і більше того – посідає 1 місце у світі за показниками рівного доступу дівчат/жінок та хлопців/чоловіків до початкової, середньої та вищої освіти (табл. 1). Також розглядаються контекстні дані щодо гендерних характеристик рівня освіченості населення (табл. 2). Особлива увага приділяється представленості жінок в науці, математиці, інженерії (STEM – science, technology, engineering, and mathematics).

*Гендерні індекси освіти:
Україна-Швеція [4, р. 330, 350]*

	Місце в світі (Rank)		Оцінка (Score)		Вибіркове середнє (Sample average)		Жінки		Чолов.		Співвідн. жінок та чоловіків	
	Україна	Швеція	Україна	Швеція	Україна	Швеція	Україна	Швеція	Україна	Швеція	Україна	Швеція
Освітні можливості Educational attainment	30	54	1,000	0,996	0,946	0,946						
Рівень писемності	51	1	1,00	1,00	0,89	0,89	100	99	100	99	1,00	1,00
Початкова	1	72	1,00	1,00	0,93	0,93	98	99	97	99	1,02	1,00
Середня	1	90	1,00	0,99	0,64	0,64	87	94	87	95	1,00	0,99
Вища	1	1	1,00	1,00	0,92	0,92	86	79	72	51	1,19	1,56

Адже жінки і чоловіки в рівній мірі здатні оволодівати цими сферами досліджень та працювати у відповідних галузях економіки.

Гендерні STEM-індекси актуалізують економічні аргументи: якщо науко-технічні таланти жінок не використовуються, то економіка у цілому менш продуктивна, ніж могла б бути. Так, за останніми дослідженнями, вирівнювання гендерної сегрегації у сфері зайнятості може збільшити сукупну продуктивність в глобальному масштабі на 16 % [5].

Втім жінки залишаються в меншості у вишах за напрямом STEM: у США – 35 %, Швеції – 34%, Україні – 32%. Крім того, ця статистика

містить приховану гендерну асиметрію: наприклад, в США жінки отримують 40 % ступенів за напрямом математики, але з них лише 18 % в комп'ютерних науках, інженерії.

Таблиця 2

Гендерні контекстні дані рівня освіченості:

Україна-Швеція [4, р. 331, 351]

Контекстні дані	Україна		Швеція	
	Жін.	Чол.	Жін.	Чол.
діти, які не відвідують школу початкового шкільного віку (%)	28	72	57	43
охоплення початковою освітою (% , віком 25+)	96	98	98	98
охоплення середньою освітою (% , віком 25+)	85	92	87	88
охоплення вищою освітою (% , віком 25+)	40	36	34	26
студенти, які вступили на програми STEM	31	69	34	66
студентів, які закінчили програми STEM	32	68	32	68
випускники аспірантури (PhD)	57	43	46	54

Крім того, навіть коли жінкам вдається отримати ступінь STEM, вони менш схильні працювати в цій галузі. Наприклад, в США тільки 1 з 7 жінок зі ступенем в STEM працює у відповідній галузі, в Україні – подібна статистика відсутня. Отже важливо артикулювати значимість тези, що зменшення гендерних розривів в освіті STEM здатне прискорення економічного розвитку країни у майбутньому. Залучення більшої кількості жінок до високотехнологічних (і більш оплачуваних) професій вплине позитивно й на показники гендерної рівності в доходах, через поліпшення економічних перспектив для жінок і їх сімей.

Випробувані підходи в розвинутих країнах, які зробили доступними для дівчаток рольові STEM-моделі, ґрунтуються на стратегіях подолання існуючих гендерних бар'єрів: «сформованих суспільних норм і батьківських очікувань»: «інституційних факторів які обмежують доступ жінок до роботи у STEM» та ін. [5]. Спостерігається загальна освітня практика, коли дівчаткам не рекомендують вивчати математику через суспільні твердження, що хлопчики її опановують краще. У США було виявлено, що у шкільних колективах, де успішність дівчат в опануванні математики та природничих науки була вищою за хлопців у 4 класі, у 8 класі така перевага зазвичай зникає. Було відзначено, що батьківські очікування мають великий вплив на освітню поведінку дівчат у цьому віці.

Враховуючи усе вищевикладене, можна стверджувати, що гендерне бюджетування в освіті України також має фокусуватися на створенні можливостей для розвитку талантів дівчат для галузей STEM. Основи для STEM-кар'єри мають закладатися у школі. При цьому кращі європейські практики показують, що рішення не повинні бути дорогими; вони можуть стосуватися створення психологічних умов для дівчат з боку вчителів (використання інклюзивної мови в класі, нестереотипних рольових моделей у соціальних комунікаціях).

ЛІТЕРАТУРА

1. Фесенко Т. Гендерне бюджетування в освіті: аналіз українських ініціатив на регіональному рівні / Т. Фесенко, Г.

Фесенко // Рівність, лідерство, спілкування в європейських прагненнях української молоді: гендерний дискурс: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, (Тернопіль, 5-7 жовтня 2016 р.): за заг. ред. проф. В. П. Кравця. – Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2016. – С. 186-188. – Режим доступу:

http://eprints.kname.edu.ua/45018/1/Fesenko_Ternopil.pdf.

2. Фесенко Т.Г. Гендерні індекси як інструмент розбудови Нового Шовкового Шляху / Фесенко Т.Г., Шахов А.В., Фесенко Г.Г. // Соціальні трансформації: сім'я, шлюб, середній клас та інноваційний менеджмент у країнах Нового Шовкового Шляху: монограф. [авт. кол. Руденко С.В., Чен Гуанжин та ін.]. – Одеса: КУПРІЄНКО СВ, 2016. – С. 89-92.
3. Гендерний бюджетний аналіз програм, які фінансуються з державного та місцевих бюджетів. Стислий виклад. – Київ, 2016. – 89 с.
4. The Global Gender Gap Report 2015; 10th Anniversary Edition. – Geneva: World Economic Forum, 2015. – 372 pp.
5. Women are still under-represented in science, maths and engineering. Here's what we can do / World Economic Forum. – Access mode: <https://www.weforum.org/agenda/2017/03/women-are-still-under-represented-in-science-maths-and-engineering-heres-what-we-can-do>.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ СОЦІОЛОГІЇ
КИТАЙСЬКОЇ АКАДЕМІЇ СОЦІАЛЬНИХ НАУК
ПІВДЕННИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
ТРАНСПОРТНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

II МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СОЦІАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ: СІМ'Я, ШЛЮБ, МОЛОДЬ,
ТРАНСПОРТ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ
У КРАЇНАХ НОВОГО ШОВКОВОГО ШЛЯХУ»

II INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
«SOCIAL TRANSFORMATION: FAMILY, MARRIAGE,
YOUTH, TRANSPORT AND MANAGEMENT INNOVATION
IN NEW SILK WAY ALONG COUNTRIES»

24-26 квітня, 2017

Одеський національний морський університет

Тези доповідей

Одеса – 2017

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

1. Руденко С.В., д.т.н., проф., ректор Одеського національного морського університету – співголова;
2. Zhao Kebin, DSc., Prof., Deputy Director of Institute of Sociology Chinese Academy of Social Sciences – співголова;
3. Шахов А.В., д.т.н., проф., проректор ОНМУ, академік Транспортної академії України;
4. Лапкіна І.О., д.е.н., проф., завідувач кафедри «Системний аналіз і логістика» ОНМУ;
5. Tian Feng, Doctor (PhD), associate professor. Head of youth reserch section of Institute of Sociology Chinese Academy of Social Sciences;
6. Lyu Peng, Doctor (PhD), associate professor, Institute of Sociology Chinese Academy of Social Sciences;
7. Куліченко В.В., к. филос.н, доц., завідувач кафедру «Філософія»;
8. Liu Baozhong, Doctor (PhD), associate professor, Institute of Sociology Chinese Academy of Social Sciences;
9. Гловацька С.М., к.т.н., начальник відділу міжнародних зв'язків ОНМУ;
10. Ma Feng, Doctor (PhD), assistant professor., Institute of Sociology Chinese Academy of Social Sciences;
11. Ковтун Т.А., к.т.н., доц. кафедри «Системний аналіз і логістика» ОНМУ;
12. Шевченко Р.П., к. психол.н., доц. кафедри «Філософія» ОНМУ.

Матеріали публікуються в авторській редакції. Претензії щодо змісту та якості матеріалів не приймаються.

Відповідальна за випуск: Гловацька С.М.

**Рекомендовано до видання
оргкомітетом міжнародної конференції**

II Міжнародна наукова конференція «Соціальні трансформації: сім'я, шлюб, молодь, транспорт та інноваційний менеджмент у країнах нового шовкового шляху»: тези доповідей / Відп. за випуск С.М. Гловацька. – Одеса: ОНМУ, 2017. – 165 с.